

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับว่ามีบทบาทที่สำคัญยิ่ง ในการวางรากฐาน พัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีคุณค่ายิ่งต่อการเรียนรู้เพิ่มประสบการณ์ เพื่ออยู่ในสังคมที่สงบสุขแห่งยุคโลกาภิวัตน์ที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว อันจะนำไปสู่การพัฒนาเพื่อความเจริญรุ่งเรือง และก่อให้เกิดความมั่นคงของตนเอง ครอบครัว ชุมชนและประเทศชาติ ดังพระบรมราโชวาทขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ทรงมีพระราชดำรัสว่า"...ความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติของเรานั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาของคนในชาติในวันนี้ จะเป็นตัวกำหนดอนาคตของประเทศชาติ.." (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 74) การศึกษาจึงถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่ง ประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ เพราะการศึกษานั้นเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ในการสร้างและพัฒนาคนให้มีซึ่งความรู้ความสามารถ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม รวมทั้งการปรับปรุงสภาพแวดล้อม และสร้างสรรค์ซึ่งความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมโดยส่วนรวม ด้วยเหตุนี้ในทุกประเทศจึงพยายามที่จะเร่งรัดพัฒนา ส่งเสริมการศึกษาทุกระดับให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นต่อแนวการพัฒนาประเทศ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2530 : 7)

จากเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545 – 2559) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของแผน โดยมุ่งหมายพัฒนาคนและสังคมไทยโดยรวม พัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการที่จะพัฒนาโดยมุ่งหมายให้ทุกคนได้เข้าถึงบริการทางการศึกษาตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิตเพื่อเพิ่มความสามารถและโอกาสในการเรียนรู้ อีกทั้งเพื่อเป็นการแข่งขันในสังคมโลกปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ ที่ยึดหยุ่นมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีโอกาส ได้เลือกเรียนในสิ่งที่สอดคล้องกับความสนใจ ตลอดจนความถนัด สามารถแสวงหาความรู้ และฝึกปฏิบัติในสภาพที่จริง ได้รู้จักคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นสร้างคน ให้มีความพร้อมไปด้วย ทั้งความรู้คุณธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 7) กล่าวคือได้สังเกตเห็นว่าระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นระดับที่มีความสำคัญ ต่อประเทศและเป็นหน้าที่ของรัฐ ที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษโดยมุ่งจัดการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ด้านความรู้ ความสามารถ

ทักษะและคุณค่าที่จำเป็นต่อชีวิต ทักษะในการสื่อสาร ทั้งด้านการพูดและการเขียนพร้อมด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ด้วยการมีเหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ ตลอดจนมีความรู้ในศาสตร์ต่างๆ ที่จะใช้ในการดำรงชีวิต รวมทั้งเป็นคนที่มีความตั้งใจอันดีงาม พร้อมทั้งมีคุณธรรม จริยธรรมตามหลักของศาสนา นโยบายการจัดการศึกษา คือรัฐจะจัดให้ไม่น้อยกว่าสิบสองปี อย่างทั่วถึงให้กับทุกคนได้อย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 13)

สิ่งที่จะมาช่วยเหลือ สนับสนุน ตรวจสอบอำนวยความสะดวกให้การจัดการศึกษาบังเกิดมีคุณภาพนั้น การนิเทศการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของชาติ เป็นการช่วยพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ ที่จะปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ชาริ มณีศรี. 2542. : 60) การที่จะทำให้นักเรียนมีคุณภาพได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา และครู นั้นจำเป็นต้องมองเห็นงานวิชาการ นั้นมีความสำคัญที่สุด รวมทั้งได้มีการนิเทศภายในโรงเรียน ให้ได้ผลด้วยการวางระบบในโรงเรียน ให้มีการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ ระบบการเรียน การสอน ระบบการบริหาร และระบบการนิเทศ ให้เกิดการประสานสัมพันธ์กันเป็นอย่างดี บังเกิดมีประสิทธิภาพและตัวแปรที่จะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพทางการศึกษา ได้แก่ จำนวนครั้งต่อปี ที่ผู้บริหารในการได้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนส่งผลโดยตรงทางลดต่อการกระจายของคะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและส่งผลโดยตรงในทางบวก ต่อดัชนีคุณภาพผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียน ของนักเรียน (กองวิจัยการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2523 : 5) ครู ซึ่งทำหน้าที่สอน จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญ ที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารและครู จึงถือได้ว่าเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุด ต่อการนิเทศภายในโรงเรียน เพราะปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน คือสมรรถภาพในการแก้ปัญหาครู เกี่ยวกับการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ยังทำไม่เป็นระบบ และไม่ปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน ไม่ได้นำมาปรับปรุงหรือพัฒนาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนก็จะสูงขึ้น ตามเป้าหมายที่วางไว้ (วิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. 2546 : 2)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ได้ตระหนักถึงความสำคัญ ความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมสนับสนุน พัฒนาคุณภาพของงานและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ พร้อมจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล จึงได้กำหนดให้มีโครงการนิเทศการศึกษาในการติดตามงานของโรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3.2547: 9) และเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นและเกิดความเสมอภาค สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จึงมีโครงการเร่งรัดให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดดำเนินการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบให้จริงจัง

มากขึ้น อีกทั้งจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาด้านการเรียนการสอน การนิเทศภายใน โรงเรียนของครูผู้สอนและผู้บริหาร ในอำเภอตากาลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในการสำรวจความคิดเห็นจากการอบรมครูสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2547 พบว่ามีปัญหาด้านผู้บริหารและครูปฏิบัติกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน มีการดำเนินการที่อยู่ในระดับน้อยมาก

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นว่าการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นปัญหาที่สำคัญยิ่งจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาของการนิเทศภายในโรงเรียนด้านวิชาการในเขตอำเภอตากาลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 กระทรวงศึกษาธิการ พร้อมทั้งสร้างรูปแบบเพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปใช้ปรับปรุงพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ได้ตระหนักถึงภารกิจตลอดจนมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพอันจะก่อให้เกิดผู้เรียนมีคุณภาพเต็มศักยภาพตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอตากาลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอตากาลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอตากาลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนด้านงานวิชาการตาม ขอบข่ายงานวิชาการ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านจัดการเรียน การสอน ด้านสื่อและนวัตกรรม ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านวิจัยในชั้นเรียน เพื่อสร้าง รูปแบบ ทั้งนี้จะกระทำในปีการศึกษา 2548

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหา

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ในเขตอำเภอตากาลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 รวมทั้งสิ้น 572 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน และ ครูผู้สอน ตามตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน(Krejcie and Morgan, 1970 : 608 อ้างใน พิชิตฤทธิ์จุณ 2547 : 119) จำนวน 231 คน

ช่วงที่ 2 สร้างรูปแบบ

ประชากรได้แก่ผู้เชี่ยวชาญในการประชุมกลุ่ม(Focus group discussion) จำนวน 7 คน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

ช่วงที่ 1 ศึกษาปัญหา

ปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอตากาลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน เพื่อสร้างรูปแบบ

ช่วงที่ 2 สร้างรูปแบบ

รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนในเขตอำเภอตากาลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความหมายของคำและข้อความที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกันดังนี้

รูปแบบ หมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการหรือแนวทางที่ดำเนินการนิเทศภายในอย่างมีขั้นตอนซึ่งนำไปสู่เป้าหมาย ของการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมี สาระของรูปแบบกิจกรรมการนิเทศโรงเรียน

การนิเทศภายใน หมายถึง การปฏิบัติงานร่วมมือกันของผู้บริหารกับครู ในโรงเรียน เพื่อดำเนินกิจกรรมเสนอแนะ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร และเสนอแนวทางในการแก้ไขการทำงานของครูให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียน

โรงเรียน หมายถึง สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เปิดจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยเปิดทำการสอนนักเรียน ของโรงเรียนในเขตอำเภอตากาลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ในที่นี้ไม่ได้รวมโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ข้าราชการครูตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษาผู้ทำหน้าที่บริหารงานในสถานศึกษา ที่เปิดจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และจัดการเรียนการสอนนักเรียน ของโรงเรียนในเขตอำเภอตากลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครูผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยจัดการเรียนการสอนนักเรียน ของโรงเรียนในเขตอำเภอตากลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 หมายถึง เขตรับผิดชอบการจัดการศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดตั้งขึ้นซึ่งประกอบด้วย 5 อำเภอได้แก่อำเภอไพศาลี อำเภอท่าตะโก อำเภอหนองบัว อำเภอตากฟ้า และอำเภอตากลี

ประโยชน์ที่ได้รับ

การวิจัยครั้งนี้จะเกิดประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบปัญหาการนิเทศภายในด้านงานวิชาการ เพื่อสร้างรูปแบบของโรงเรียนในเขตอำเภอตากลี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. ได้รูปแบบการนิเทศภายในของสถานศึกษาที่จะช่วยพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนในเขตอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์
3. ได้แนวทางที่จะก่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนตลอดจนได้แนวทางในการนิเทศ ติดตาม กำกับกับการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์เขต 3